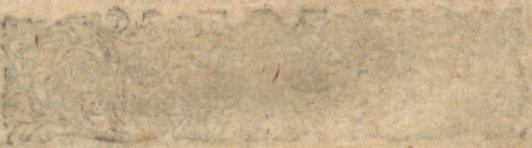

1

THE HISTORY OF THE
CITY OF GEORGIA
FROM THE FIRST SETTLEMENT
TO THE PRESENT TIME
BY
JOHN STURGEON
OF THE CITY OF GEORGIA
IN THE YEAR 1733
LONDON
Printed by J. Sturges, at the Sign of the Crown, in St. Pauls Church-yard, 1733.

DECLARATIO
CAVSARVM,
QVIBVS SERENISSIMVS
REX NAVARRÆ, PRIMVS
REGII FRANCORVM SANGVI-
nis Princeps, eiusdemque Regni
heres &c. externum militem
conscribere coactus est.

*In qua & totius huius postremi civilis bellifones
& causa breviter aperiuntur.*

RVPELLIS,
Apud Petrum Haltinum.
M. D. LXXXVII.

792

DECLARATIO

CAVSA R. V. M.
OVIUS SEVERISSIMVS

LEX N. V. A. R. E. P. R. I. M. V. S.

REICH FRANCOFUR AM MAIN

zu Pfaffen, Pfaffen, Pfaffen

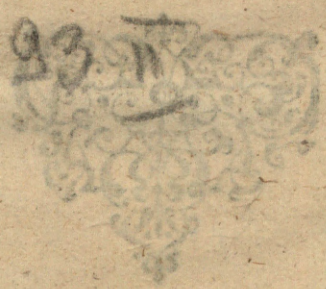
hervor, hervor, hervor

consequenter, consequenter

[3007]

2236 93

R. V. E. L. I. S.

Abt. German. Bibliothek

N. D. L. I. X. V. I. I.

DECLARATIO
CAVSARVM, QVIBVS
SERENISSIMVS REX NAVARRAE, PRIMVS REGII FRANCORVM SANGVINIS Princeps, eiusdemque Regni heres &c. externum militem conscribere coactus est.

In qua & breuiter totius huius ultimi civilis belli fontes & causa aperiuntur.

ATIS QVIDEM SERENISSIMVS Rex NAVARRAE, saepius editis & repetitis scriptis, explicasse videtur, quam iniustis armis iam ante biennium, non ignoti Pontificiae coniurationis impij; foederis populares, Diuini verbi hostes, Regniq[ue] Francorum praedones, Maiestatem eius bonosq[ue] omnes petiuerint: quamq[ue] inuitus, ad iustam & necessariam sui ipsius & commissarum sibi Ecclesiarum Christi defensionem, descenderit: ipsiq[ue] adeo hostes, plus quam biennali pertinacia, & plerisque sceleratis molitionibus, malum animum suum toti orbi Christiano conspiciendum ita praebuerunt, vt nemo mortaliu[m] de Serenissimi Regis iustissima mente, deque hostiu[m] improbis consiliis & conatibus dubitare facile possit. Tamen postea quam Deo iustis eius consiliis votisque annuente, mediocres in Germania & Heluetia equitum & peditum copiae sub Regiae Maiestatis eius auctoritate collectae sunt: ne quis forte Maiestatis eius rationes actionesq[ue] praeter animi eius sententiam interpretaretur, expeditionis huius causas paucis exponen-

Pacifica omnia sunt omnia sustinet

das iudicauit, mentemque suam denuò publico hoc scripto retegendam. Sanè Serenissimus Rex, iam Deo probatam causam suam, probari etiam Cæsareæ Maiestati, Regibus & Principibus, Rebusque publicis, atque adeo priuatis etiam omnibus, qui Christi nomen profitentur, valdè cupit. Ipsa quidem Regia Maiestas nihil cogitauit, aut molita est vñquam, quo lucem merito fugere, & latebras conscientiae suæ quærere debeat: vt integra, ita interrita est; & solem ipsum contra tueri audet: apertè semper, & ex Christiana simplicitate, etiam cum hostibus suis, egit. Illi contra, pudendas actiones suas, consiliaque lucem non ferentia, quantū sanè potuerunt, obtexerunt. Sed post tot infames proditiones, tot inaudita periuria, tot horrendas cædes (quæ in memoria atq; adeò penè sub oculis omniū sunt) ipsi, indicio suo proditi, tandem eò impudētiæ venerunt, vt bellū cœlo, Gigantum progenies, indicerent: & in eam ipsam patriam, quæ eos benignè exceperat, auxerat, opibus & honoribus ita cumulauerat, vt eorum felicitati nihil, præter Dei timorem animique moderationem, deesset, viperarum progenies, arma impia sumerent. Non latebant Serenissimum Regem improbi conatus eorum, atque perniciofa consilia. Nihilominus postquam eos arma mouisse, & in proscriptiones atque cædes piorum ire comperit, & tamen recidiuam bellorum ciuiliū formidat, vnde publica vtilitas ostendebatur illuc omnia consilia sua intendit. Itaque nihil intentatum relinquit, quò tādē sine sanguine, aut paucò saltem sanguine, controuersiæ componi, & animi reconciliari possent; Illi contrā, viam cupiditatibus suis bonorum ruinā struere cupientes, Serenissimi Regis nomen, dignitatem, fortunā-

Vide Declarationē datā Bergeraci 10. Iulij 1585. & aliam datam ad S. Paulum de Cap. de ious 10. Augusti eod. anno.

runasque per Antichristi fulmina aggrediuntur; tamquam Hæreticum proscribi curant; bonos denique omnes, piósque Religionis repurgatæ cultores Gallia pelli postulant. Quid ad hæc Serenissimus Rex? Subiecit se libero & legitimo Concilio, quod omnibus sæculis, Religionis erroribus sanandis, vnicum & salutare remedium repertum est. Iam illi reformari & corrigi quædam in politica Regni administratione volebant: Reiecit hoc Regia Maiestas, ad generalia Regni Comitia (Status vocamus) quorum prima semper & summa fuit auctoritas. Tandem illi, calumniis & impudentibus mendaciis Serenissimi Regis famam lacerare conati sunt. Iis quoniã Maiestas eius sola peti videbatur, ne ipsius solius causâ tot innocentes simul in periculum, & fortasse etiam exitium traherentur, obtulit se duello: & sepositâ atque publicæ paci condonatâ Regiâ, Regijque Francorum sanguinis dignitate, sola cum Guisio congredi voluit. Guisius additamenta factionis, facisque istius publicæ, in Hispania & Italia mendicans, duelli oblatam conditionem respuit: nimirum, quia eum malè sibi conscius animus ad minimas foliorum velitationes pauidus, horrorevago perculserat. Optima itaque & sancta Serenissimi Regis consilia frustra fuerunt. Non enim illi legitimis rationibus componi controuersias cupiunt: sed quouis modo Religionis lucem extinguere, & eos omnes, qui illam sequuntur, per fas per nefas perdere cogitant. Non regni administrationem restituere, sed Regnum ipsum per scelus inuadere, omniâque sacra prophana miscere constituerunt. Non Serenissimum tantum Regem

*Fortunæ,
coram Deo,
Vranie
Princeps,
testificari:*

hoccu, Serenissima Anglia Regina, toties tot nefandis artibus petita, toties diuinitus conseruata, omnibus Regibus & Principibus intellegendum & palpatum praebes. Caueant illi sibi, exemplo tuo: & pari tecum animo, pari virtute in monstra illa alia quando ipsi, iusti vincedices, consergant.

fias subuertere, legitima Imperia confundere & perturbare, perturbata improbissimorum hominum libidini exponere modis omnibus conantur. Cum itaque nullis rationibus furor perduellium sisteretur, & grauissimum non Maieitati eius tantum, sed bonis & piis vbique omnibus, à furentibus hostibus periculum immineret, ad arma legitima Maiestas eius confugere coacta est; & iniusta atque effreni, iustam & necessariam defensionem opponere. Iam enim omnino necessum erat Regis Regniq̃ue totius salutem vtcunque tueri, & latè se ferens incendium aliquomodo inhibere. Excepit itaque bellum Regia Maiestas, non intulit; & se totum biennium quasi clausam tenuit: sperans, pertinaci illa bonitate sua, & obfirmatâ patientiâ, hostes ad meliorem sanioeremq̃ue mentem reuersuros. Et illis spem pacis, fallacibus, vt solent, animis, facientibus, quo Serenissimum Regem incautum, insidiis opportuniorerem redderent, Serenissimus Rex, ne qua in re publico bono defuisse, aut quid intentatum reliquisse videretur, vocatus, ad colloquium cum Regina matre, venit; ad omnes æquas, aut etiam tolerabiles pacis cōditiones paratus. Sed decidit hac spe Serenissimus Rex: illis enim Maieitati eius illudere, vitæ insidias ponere, pacis tractatio erat. Interea rabies illos magis magisque inuadit, & crescit in dies sanguinis Christiani sitis, atque inexplēbilis imperitandi cupiditas. Non illis fœdera sancta sunt, non ipsa Sacramenta sacra, non Deus ipse, & ad Dei imaginem homo compositus sanctus sacerve est. Per proditiones, per perjuriam, per sacrilegia, per cædes & homicidia viam cupiditatibus suis faciunt. Miscere omnia & perdere, potius quàm votis suis cadere, statum ipsis & fixum est. Cōmemorare omnia & singula vt longum

gum nimis esset, ita nimio horrore ad ea pij Lectoris animus afficeretur. Hoc solum, quoniam haud ita exteris omnibus notum est, admonere operæ pretium est: Ducem Maynium, Guisij fratrem, post exhaustum Regni ærarium, expilatās priuatorum facultates, pleraque Nobilitate & militaribus viris promiscuè extinctis; vt eos, quos belli fortuna & morborum contagium reliquos fecerat, animis fractos erigeret, atque etiam factioni suæ sumptus in posterum sufficerent, Parisiensis vrbs prædam & spolia animo præcepisse. Itaque in vrbem cum suorum bono numero venit; Regi & Optimatibus insidias struit: cum iis, quos in vrbe fautores & conscios habebat, consilia componit; aliis etiam locis occupandis proditores conducit; omnia denique ad Regis & Regni & vrbs excidium parat; vti cum eodem tempore pluribus locis incendium erupisset, cæteri toto Regno, re improuisâ perturbati & cōsternati, opprimi faciliè possent. Sed Deus, mirabiliter patefactâ nefariâ proditione, Parisiorum vrbem, Regiam Maiestatem, Regnumque ipsum à præsentī exitio vindicauit, & immanissimorum Cyclopum faucibus eripuit. Nihilominus aliquot in Picardia vrbes, quamuis Regiæ Francorum Maiestati, ipsique Antichristo Pontifici deuotissimæ, ab iis per proditionem captæ sunt. Vt autem suum illud in Regium sanguinem odium manifestius cunctis exponerent: Illustrissimi Principis Condæi vnicam filiam (cuius ipsi amplissimæ hereditati inhiant) vnâ cum Illustrissima Bullionij Ducissa, Illustrissimi Principis Francisci Borbonij Ducis Montpenserij sorore, ipsemet Gwisus Sedani auctissime obsessam, aliquot menses tenuit. Vnde post turpem fugam, ignominiosè repulsus, iam etium, Illustrissimi Ducis Bullionij munitissimam arcem, variis proditoris arti-

*Condæus dux
germanus regis Na-
varray.*

artibustentauit. Sed quæ cuncti mortales scelestæ & nefanda iudicant, illi prudentiam & virtutem æstimant, & sibi ex iis gloriam quærunt. Non ergo Serenissimus & piensissimus Rex tergiuersandum sibi diutius putauit, ne ista patientia sua ac animi lenitas Ecclesiis & Regno perniciem adferret; sibi ipsi bonisquæ omnibus exitio esset: & hostes deinde per iacentia nostrorum corpora, sibi ad alias etiam quietas Ecclesias subuertendas, aliaquæ pacata Imperia perturbanda iter facerent. Omnibus quippe istis vna eademquæ vetus bellandi causa est, insatiabilis sanguinis Christiani sitis, & cupido profunda regnandi. Attentiùs igitur & maioribus viribus illis obviam eundem Serenissimus Rex iudicauit. Ad hoc externo ei milite opus fuit. Itaque in sacri Rom. Imp. provinciis vicinisquæ locis, saluis Imperij legibus & constitutionibus, miles conductus & coactus est. Quicumque Christianum Maiestatis eius animum ab omni humani, Christiani præsertim, sanguinis effusione alienissimum, pacis atque publicæ tranquillitatis amantissimum nouit, is quàm inuita ad acerbiora hæc & acriora remedia Maiestas eius cõfugiat, faciliè intelligit. Sed lenta remedia & segnes Medicos, ingentes & inueterati morbi non experit, lenes medicinas aspernâtur, & aduersus eas etiã contumaces assurgunt: grauioribus illæ adhibendæ sunt, quæ malum radicitus euellant. Nihil, quod salutare sit, non modò ad animum, sed ne ad aures quidem illi admittunt. Idcò sceldi putant, quòd eos Serenissimus Rex NIMIA RAE in Christum impunè grassari, Regnũ perdidit inuadere non patitur. Regnare vtrique volunt, & intolerabile seruitutis iugum non corporibus solum, sed conscientis etiam imponere. Huic nefandæ cupiditati, obstat innata conscientis nostris libertas, obstat Serenissimi

secundum illud Hipp.
crisis, extremis morbis
extrema remedia videntur

simi Regis NAVARRAE, agnatorumque Principum vita, obstat gentium ius, obstat antiquissimus Francorum mos, obstat verò etiam bonorum omnium Iudicium. Istuc transcendere, nisi conculcata Religione, & perduto sanguine Regio, Guisij non possunt. Implorant ergo Serenissimi Regis auxilium, durissima servitute pressæ miserorum animæ, implorat ipsa Regni Francorum Maiestas; implorat cædibus atque rapinis exhaustum florentissimum olim, & primum nominis Christiani regnum. Et denegare Regium nomen, munusque à Deo Serenissimo Regi tributum, vetat: & tantò magis vetat, quantò se Maiestas eius, ad Christianæ lucis splendorem, Dei gratiâ, perducta, maioribus à Deo beneficiis cumulatam agnoscit.

*Vide Declarationē
Regis Frācorum editam
Lutetiæ, mense
Aprili 1585.*

Vitam ei Deus tribuit: quid ni eā lubens pro Deo & Dei membris effundat? Opes ei idem benignus Deus concessit: quid ni eas servandis Christi membris Maiestas eius restituat? Ecclesiis eam suis Deus præfecit, earumque ei custodiam demandavit: quis non improbet, si ad Luporum aduētum Maiestas eius fugiat, & non potiùs commissi sibi gregis custodiæ immorietur? Hic igitur Maiestas eius vitam suam Deo lubens reddit: opes omnes suas lubens impendit, quò præsens Ecclesiarum exitium auertatur, & Christi, tot iam annos sæuissimis & perfidiosissimis consiliis afflicta membra, acerbissimâ Antichristi servitute liberentur. Non ille in bona & vitas tantum, quod vulgò Tyranni faciunt, sævit; sed conscientias, Sathanæ primogenitus, excarnificat: nec nisi animarum perditione placari se sinit. Iam ut asseclas sibi & sævitæ suæ ministros pareret, Regna atque Imperia proscribit, & prædæ illis exponit. Ita in sacrum Rom. Imp. ita in augustissimum Francorum regnum, ita in cætera Regna sæpissimè, furentis in morem

grassatus est. Hoc ipsum hodie in Gallia tentat: & mox, si in Gallia successerit, tentabit, imò iam tentauit in sacro Rom. Imp. cæterisque Regnis: & tentabit, non solum vt suorum inexplebilem cupiditatem aliquomodo expleat: sed multò magis vt bonos omnes (quibus cum, hoc ipso quòd boni sunt, irreconciliabile odium exercet) perdat, & suum æternæ perditionis virus latè spargat; Christianæ veritatis lucem, Christianis extorqueat, eosque densissimis superstitionis & idololatriæ tenebris immergat. Errat, & valdè errat quisquis bonus, seu Rex, seu priuatus; seu potens, seu tenuis; seu remotus, seu propinquus, tutum se ab illius insidiis putat. Omnibus bonis vnā legem dixit. Sed Deus peruigil suorum custos, & bellator indefessus, suis propitius aderit: & potenti manu, illum cum suis in abyssum mittet, suos cœlo seruabit. Interim Serenissimus Rex NAVARRÆ, cuius sunt fueruntque de Ecclesiarum Christi, Regni & Regiæ Maiestatis Francorum, deque bonorum omnium salute & conseruatione assiduæ curæ, quibus excitatum exercitatumque Maiestatis eius pectus, publicæ huius atque atrocis calamitatis tristissimo spectaculo & acerbissimo sensu pertunditur, vt violentam vim hominum (si modò illi homines sunt) humanis ac concessis rationibus repellat: & impetum illorum, quo subuertere orbem Christianum aggressi sunt, reprimat: Exercitum hūc comparauit, quem illis, tãquam cōmune & necessarium orbis Christiani propugnaculum opponat. Hic animus Serenissimi Regis, hæc mens est: cui bonæ bonus Deus (absque quo omnia frustra sunt) benedicat. Cōtra sacrū Rom. Imp. nihil ne cogitauit quidē v̄mquā: Cæsaream Maiestatem, vt summus ille, in quo est locata, gradus requirit, obseruat: Serenissimos orbis Christiani Reges,

Illu.

Illustrissimos sacri Rom. Imp. Electores, ceterosque bonos Principes omnes fraterna beneuolentia complectitur: Imperij iura infracta & illibata cupit: nullum legitimum Magistratum læsum, neminem mortalium iniuria affectum vult. Imò vires omnes suas, suam suorumque vitam ad Regum & Principum dignitatem conseruandam, ad iniuriam ab omnibus arcendam, maximè autem ad Diuini numinis gloriam propagandam paratissimus semper impendet. Itaque omnem locis amicis, præsertim in sacri Rom. Imperij finibus moram auersatur: cum ea hostium commodo, amicorum incommodo plerunque accadat: & populationes, deprædationes, abactiones, seditiones etiam & ex iis cædes necessariò adferat: quibus amicorum animi abalienari, & ex amicis inimici reddi soleant. Non amicis enim, sed inimicis: non quietis & pacatis, sed turbulentis & factiosis Antichristi hominibus indictum bellum. Antichristi factionem peti quam primùm, & peti primo impetu ipsum factionis iugulum Serenissimus Rex vult iubetque. Quod Galliã attinet, iam sæpius promulgatis scriptis Serenissimus Rex NAVARRAE professus & testatus est, & iam multorum annorum innocenti vita confirmauit, nihil sibi publica Regni eius (cuius ipse post Regiam Maiestatem princeps membrum sit) pace & tranquillitate carius esse: optare, vt Regia Maiestas (cuius ipse proximus agnatus, proximùsque heres sit) pacata & florens, suis amata, suos amans, quàm diutissimè & felicissimè Regnum, ipsi à Maioribus legitimè nec interrupta multorum seculorũ serie relictum administret. Hoc summis à Deo & priuatis & publicis precibus, ipse Ecclesiæq; Gallicæ petũt: hoc omnibus viribus suis, quantum potest, contendit. Et hoc ipsum, hoc ipso exercitu, DEO, DEO EXERCITVVM,

cum deducente & perducente, cōsequuturum se sperat. Et certè sperare decet, licetque, **DEVM** ipsum sanctum hoc bellum cum sacrorum fœderum, pacisque ruptoribus commissurum & profligaturum: & per Serenissimū Regem, piōsque eius ministros effecturum, vt **PVLIS**

*In Decla-
ratione
mensis A-
prilis 1585.*

REBELLIBVS (nam tales ipsos & mortales omnes & ipsa Regia Francorum Maiestas agnoscūt, & ipsa ipforum opera conuincunt) **DEO** honor & cultus suus: conscientiis, sua libertas: Regiē Maiestati, (qua viuā & vegeta, vecordes isti hereditatem Regni spe improba creuerunt,) suum ius tutāque ac secura salus: Regij sanguinis Principibus, sua auctoritas: Nobilitati, sua dignitas: Plebi, sua pax & securitas: Regno vniuerso suus splendor feliciter restituatur. Ad excellens hoc, gloriosum & sanctū opus, opibus suis, viribus & consiliis adiuvandum, promouendum, conficiendum inuitat Serenissimus Rex **NAVARRAE**, non vos solū, Regij Francorum sanguinis Principes, Nobilitatem omnem, Populum vniuersum Francorum, quibus libertas auita cordi est, quique nec dum Hispanico veneno tinctam mentem habetis: Sed omnes vos etiam Reges, Principes, Respublicas, Nobiles, Ignobiles, quibus non solū Francorum Regni Maiestas & dignitas, atque adeo conseruatio, sed multo magis Dei honor, & **CHRISTI** Regnum curā, Antichristi tyrannis odio & execrationi est: quique vestram posterorum, que libertatem & tranquillitatem (cui isti iam dudum insidias tendunt) amatis & conseruatam vultis. Satis iam exemplorum alienæ vobis clades præbent: videte, ne fortè aliis quandoque exemplo sitis. Serenissimus Rex pio suo proposito, piisque laboribus, offensum iri neminem certè (cui humanitatis aliquid & rationis sit) arbitratur. Et idem sibi in sacri Rom. Imp. finibus, cum bona

Cæsareæ

Cæsareæ Maiestatis cæterorumque Imperij Ordinum
venia & gratia concessum iri sperat, quod cæteris licuit,
ipsique humani generis hostes impune ausi sunt. Superi-
oribus annis non semel Hispanico militi, publicam or-
bis Christiani pacem perturbanti, egressus & ingressus in
sacrum Rom. Imperium liber fuit: & nuperrimè non
amicè egredientibus, sed hostiliter ingredientibus: Rhe-
num, sacrum Germaniæ limitem, ponte exstructo trans-
euntibus, viscera quodammodo Imperij, non solum con-
tra amicitia: sed & contra belli legitimi leges deuastan-
tibus, depradantibus, vrentibus nemo se opposuit, nemo
contradixit. Quare Serenissimus Rex minimè dubitat,
quin militi suo, quem non hostili animo inducat, sed
amicè educat, quemque Ecclesiarum defensioni, Regni
Francorum restaurationi, orbis Christiani tranquillitati
coegerit, pacata omnia & amica futura sint. Quod ipsum
Serenissimus Rex paribus studiis, omnibusque aliis ami-
citiae & benevolentiae officiis referet. Iam igitur bel-
lum Sanctum, pro sanctis Christi membris, aduersus An-
tichristi mancipia, quibus scelus & perfidiam hoc bien-
nio, non vires, non virtutem accessisse nemo non videt,
aggredimur. Iam in prædones, qui arma, Deum prius-
quam homines violatura, sumpserunt, arma referimus.
Iam ad Christianam libertatem vindicandam, Antichri-
sti seruitutem excutiendam signum attollimus.

TV, CHRISTE, summe Rex & Imperator noster, ad fis-
sumine & brachio tuo: & virgâ tua ferrea confringe ho-
stes tuos, tanquam vas figuli: vt te, quæ priuatim publicè-
que inter arma hostilèsque terrores coluimus, pacificè
tandem cum omnibus populis liberèque colamus. Vos
autem Christiani REGES & PRINCIPES, vos pij, vos
boni, Christianos labores nostros, Christianis precibus

vestris subleuate. Et vos DUCES, & MILITES nostri, qui non tam nobis, quàm Regi Regum D E O militatis: qui patrum aiorumque gloriæ virtutique succreuistis, ad vestram gloriam alacres confurgite: inanum hominum inanes & ipsos impetus, bene ausi, contemnite: & cùm rerum humanarum maximum momentum sit, quàm propitio, quàm auerso gerantur Numine, hoc iam pro certo habete, hoc, quod gestari estis bellum, Duce & auspice CHRISTO vos gesturos. Sanctum itaque bellum, sanctè gerite: inter vosmetipsos pacem, amicitiam colite: ordine cuncta & ex imperio iusto gerite: sacri Imperij fines, sacri vobis & sancti sint: amicos amicè habete, & eos, Nobis, vobisque modestia vestra ex amicis amiciores reddite: in hostem quam primum magno animo tendite: in eum iusta odia vestra iustè exercete: eum denique fortiter perdit, & cum D E O feliciter conficite. Vos & ab hominibus ampla præmia, à D E O æterna celestiaque gaudia manent.

Datum Rupellis 10. Iulij

M. D. LXXXVII.

Subsignatum

HENRICVS.

Infra

Alliarum

*Henricus Valesius rex Francie, a mona-
cho quodam Iacobo Clemente cultro vuln-
eravit, quo paulo post interijt, anno 89.
2 Augst.*

